

מהי מחלת השפעת?

מחלת השפעת נגרמת על ידי נגיף השפעת (אינפלואנזה) ומאופיינת בהתפרצויות עונתיות בהיקף גדול בעונת החורף. בעת התפרצות השפעת נפגעים מהמחלה כשליש מהילדים וכעשרה אחוז מהמבוגרים. בתקופות של פנדמיה (כמו בעונת "שפעת החזירים") עד 50% מהילדים עלולים להידבק בנגיף. שיעורי התחלואה הגבוהים מובילים להיעדרויות תכופות ממקומות העבודה ומבתי-הספר, ולעומס כבד על בתי-החולים והמרפאות. הסימפטומים של מחלת השפעת כוללים חום גבוה, נזלת, שיעול, כאבי ראש, כאבי שרירים ולעתים גם שלשולים והקאות. סימני מחלת השפעת מטרידים ואינם נעימים, אך הם חולפים לרוב מאליהם לאחר מספר ימים. הבעייתיות של המחלה (להבדיל מנגיפים אחרים הגורמים לתמונה דמוית שפעת) טמונה בעיקר בסיבוכיה האפשריים. הסיבוכים כוללים דלקת ריאות, דלקת סימפונות, דלקות אוזניים, סיבוכים במערכת העצבים, התלקחות מחלות רקע ובמקרים נדירים אף מוות.

התחסנות כנגד מחלת השפעת היא האמצעי היעיל ביותר להתמודדות עם מחלת השפעת ולהפחתת הסיבוכים וסכנת התמותה ממנה.

למי מומלץ להתחסן נגד שפעת?

החיסון מומלץ לכלל האוכלוסייה מגיל 6 חודשים ומעלה. ישנה חשיבות יתר לחיסון האוכלוסיות שלהן נטייה מוגברת ללקות בסיבוכי המחלה כגון קשישים, ילדים צעירים, נשים הרות, חולים עם מחלות ממושכות כגון מחלות לב, ראות, מחלות כליה, סכרת, מחלות נוירולוגיות, חסר חיסוני וכן הסובלים מהשמנת יתר חולנית. ילדים עד גיל 5 שנים, ובעיקר מתחת לגיל שנתיים מצויים בסיכון גבוה ללקות בסיבוכי המחלה. למעשה, שיעור האשפוזים בילדים קטנים מגיל 5 בשל סיבוכי השפעת דומה לשיעור האשפוזים בקרב קשישים. ילדים מהווים גם גורם מרכזי בהפצת המחלה לסביבתם ולכן חיסון ילדים עשוי לבלום את התפשטות הנגיף ולהפחית תחלואה בילדים ובמבוגרים כאחד.

מתי כדאי להתחסן?

רצוי לחסן מפני שפעת החל מתחילת חודש אוקטובר. ניתן לחסן גם אחרי מועד זה לכל משך פעילות השפעת שכן שיא התחלואה לעיתים משתהה אפילו עד החודשים פברואר – מרץ.

איזה חיסונים קיימים לשפעת?

קיימים כיום שני סוגי חיסונים נגד שפעת:

1. החיסון "הרגיל" הניתן בזריקה ומכיל 3 זנים של הנגיף המומת.
2. חיסון הניתן בתרסיס לאף (הקרוי פלומיסט) ומכיל 4 זנים של נגיף שפעת חי מוחלש. בילדים (בגילאי 2-17 שנים) החיסון החי המוחלש הוגדר על ידי משרד הבריאות כחיסון המועדף לילדים בגילאי 2-17 שנים מאחר ונמצא יעיל יותר בעד 50% בהשוואה לחיסון המומת הניתן בזריקה. במבוגרים הוא נמצא בעל יעילות דומה לחיסון המומת. יתרון נוסף לחיסון החי השנה הוא שהוא מכיל 4 זני שפעת לעומת 3 בחיסון המומת.

למי מיועד החיסון החי מוחלש לשפעת?

חיסון זה מיועד לילדים מגיל שנתיים ועד גיל 49 בלבד. החיסון החי מוחלש **אסור** למתן במקרים הבאים:

1. נשים הרות
2. מגעים קרובים של חולים הסובלים מדיכוי חיסוני קיצוני (לדוגמה מושתלי מח עצם)
3. ליקויים במערכת החיסון
4. אסתמה פעילה המטופלת בסטרואידים דרך הפה או בשאיפה במינון גבוה
5. צפצופים בראות שזקקו לטיפול רפואי בשבוע האחרון
6. תגובה אלרגית קשה לאחד ממרכיבי החיסון כולל לחלבון ביצה

במקרים שבהם אסור החיסון החי מוחלש מומלץ לתת את החיסון המומת. בחולים הסובלים ממחלות רקע שאינן גורמות לדיכוי חיסוני כגון מחלות לב, ראות, מחלות כליה, מחלות נוירולוגיות וסכרת מומלץ להתייעץ עם הרופא המטפל באשר לסוג החיסון המומלץ.

"קיבלתי חיסון שפעת וכתוצאה מכך הייתי חולה!?!? האם החיסונים בטוחים? מהן תופעות הלוואי?"

החיסונים אינם יכולים לגרום למחלת השפעת שכן החיסון המומת אינו מכיל נגיפים חיים והחיסון החי מכיל נגיפי שפעת שעברו תהליך של החלשה המאפשר להם להדביק את ריריות האף בלבד.

מחלה שמופיעה בסמוך לחיסון יכולה לנבוע מהדבקות באחד הנגיפים של החורף או אפילו הדבקה בשפעת שארעה סמוך למתן החיסון בעת שהחיסון טרם הספיק ליצור הגנה.

תופעות הלוואי של החיסון המומת קלות וחולפות. תופעת הלוואי השכיחה ביותר, בדומה לחיסונים אחרים, הינה תגובה מקומית חולפת במקום ההזרקה. תיתכן תופעת לוואי של תחושה כללית רעה, כאבי שרירים וכד', תופעת לוואי זאת יכולה להימשך כ-48 שעות, ואינה יכולה לגרום לסיבוכים כמו המחלה עצמה.

תופעות הלוואי הנפוצות של החיסון החי המוחלש הן נזלת או גודש באף. תופעות אחרות כגון כאב גרון, שיעול, חום וכאבי שרירים נדירות יותר, קלות וחולפות תוך זמן קצר. החיסון החי המוחלש כן יכול לגרום להחמרה בתסמינים נשימתיים באוכלוסיות מסוימות המצויות בסיכון לתחלואה בנגיף, שכן הוא מכיל נגיפים חיים מוחלשים. בקבוצות הללו מתן החיסון החי אינו מומלץ.

האם מי שחוסן בשנה שעברה צריך להתחסן גם השנה?

כן. מדי שנה משנה נגיף השפעת את מבנה החלבונים שעל פניו, ובדרך זו מערים על מערכת החיסון שיצרה נוגדנים כלפי הגרסה הקודמת שלו. מדי שנה חוזה ארגון הבריאות העולמי מהם הנגיפים המועמדים לגרום לתחלואה בחורף הקרוב, ועל פי תחזית זו מייצרים את חיסוני השפעת (המכילים בדרך כלל 2 נגיפי שפעת מסוג A ואחד מסוג B).

תרכיב החיסון נגד שפעת בחורף הקרוב 2013-2014 השתנה בהתאם להמלצת ארגון הבריאות העולמי בהשוואה לתרכיב בעונה הקודמת. נגיף אחד מתוך שלושת הזנים המרכיבים את החיסון שונה. אחד המרכיבים שנוותר זהה לשלוש השנים שעברה הוא הנגיף שעלול לגרום לשפעת החזירים (H1N1/A). בנוסף, כיון רמת הנוגדנים לשפעת נוטה לדעוך משנה לשנה, נחוצה מנת חיסון נוספת מדי שנה לשיפור ההגנה החיסונית.

כמה מנות חיסון נדרשות?

ילדים עד גיל 8 שנים המקבלים חיסון שפעת לראשונה בחייהם יזדקקו לשתי מנות של החיסון בהפרש של 4 שבועות לפחות בין מנה למנה. ניתן להסתפק במתן מנת חיסון בודדת לילדים עד גיל 8 שנים שקיבלו לפחות 2 מנות חיסון החל מעונת השפעת 2010-11. מעל גיל 8 שנים נחוצה מנת חיסון אחת בלבד.

האם החיסון החי מוחלש לשפעת מדבק עבור הסביבה?

הדבקה סביבתית נדירה. מעריכים שהסיכון להידבק מנגיף החיסון בעקבות מגע קרוב עם מחוסן נמוך ונע סביב 0.6-2.4%. כיון שנגיפי החיסון מוחלשים ההדבקה לא צפויה לגרום למחלת השפעת.

האם יש צורך במרווח זמן בין מתן החיסון החי לשפעת הניתן בתרסיס (Flumist) לבין

חיסונים אחרים?

ניתן לחסן בו זמנית עם כל חיסוני השגרה של גיל הילדות או כל חיסון אחר אולם, אם לא מחסנים באותו מועד יש לשמור על רווח זמן של 4 שבועות בינו לבין תרכיבים חיים מוחלשים הניתנים בזריקה כגון החיסון המרובע MMR/MMRV. אין צורך במרווח זמן בינו לבין תרכיבי חיסון מומתים או לבין חיסון חי מוחלש לפוליו.

המלצתנו החמה: התחסנו וחסנו את ילדיכם בהקדם.

בברכת חורף בריא,

נכתב על ידי ד"ר דיאנה טשר

היחידה למחלות זיהומיות בילדים, המרכז הרפואי, וולפסון", חולון